

Vstup České republiky do Evropské unie v kontextu vnější dimenze bezpečnostní politiky: ČR v mírových misích „out of area“

JAN ZÁVĚŠICKÝ *

**Abstract: The Czech Republic's Accession to the European Union
in the Context of the External Dimension of Security Policy: The Czech Republic
and "Out of Area" Peace Missions**

The article examines the issue of the Czech Republic's (CR) membership in the European Union as regards the external dimension of security policy. The focus is on the participation of the CR in peace missions, both military and civilian, in the "out of area" zone. Military missions are a key aspect of foreign and security policy, and a part of the contemporary European Security and Defence Policy (ESDP). The framework of analysis utilizes the three-dimensional concept of politics – *polity*, *politics* and *policy*. According to our analysis, the CR's participation in EU's missions is a predictable and natural outcome of Czech membership. The article also discusses the area of possible EU operations. The perimeter of the "closer neighbourhood" will play an important role in the future. However, other areas such as central Africa and some parts of Asia will also become the target of EU activities, mainly due to the nature of contemporary security threats.

Keywords: European Security and Defence Policy (ESDP), Czech Republic, European Union, out of area missions, the process of accession, peace missions, international security, transatlantic relations.

1. Uvedení do tématu

Předkládaná práce se zabývá otázkami změny, jež vyvstala vstupem České republiky do Evropské unie, v oblasti bezpečnostní (a obranné) politiky. V rámci možností daných svým rozsahem se práce podrobněji zaměří na vnější (zahraniční) dimenzi bezpečnostní politiky. Výchozí hypotézou práce, která bude ověřována na pozadí analýzy nastíněné změny, je stanoveno tvrzení, že „*Česká republika se bude po svém vstupu do Evropské unie podílet na operacích EU out of area*“. Zvláštní důraz bude kladen na problematiku vojenských misí,

---

* Jan Závěšický je studentem Katedry mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a pracovníkem Mezinárodního politologického ústavu Masarykovy univerzity v Brně. Kontaktní adresa: MPÚ, Joštova 10, 602 00 Brno; e-mail: zavesicky@iips.cz.

jejich cílů a schopností – výhradně v souvislosti s projektem Evropské bezpečnosti a obranné politiky (European Security and Defence Policy, ESDP).¹ O jakou konkrétní změnu se jednalo a jak ji lze blíže zkoumat? Smyslem práce je dokázat, že k jisté změně došlo ve všech dimenzích politiky. Domnívám se, že jde o změnu takového zahraničně a bezpečnostně politického významu, že by její bližší rozbor neměl zůstat stranou pozornosti. Cílem je také ukázat, jak promění účast v zahraničních vojenských misích členství ČR v EU. Lze hovořit o jakémisi „socializujícím efektu“ členství, kdy ČR bude operovat v takových oblastech, o kterých oproti předchozímu stavu vedení země neuvažovalo a to pod politickým vlivem realizace ESDP. Ve své současné komplexnosti si takový postup bezpečnostní prostředí přímo vyžaduje. Nutno předeslat, že v „hmatatelné“ rovině ČR pouze diverzifikovala své stávající nebo plánované akce a participaci na společných (mezinárodních) zahraničních misích do rámce dvou struktur – EU a NATO. Obtížně lze uvažovat o tom, že „pouhé“ členství v EU otevřelo prostor pro kvantitativní navýšení české účasti.² Rozhodně se však otevřela – politicky, spíše než vojensky – kvalitativně nová dimenze takové účasti. Proces této změny bude předmětem předloženého textu.

Ani shora vymezené zaměření práce nezaručuje možnost do hloubky zkoumat jednotlivé aspekty. Přesto se zde nabízí možnost hlubší analýzy, jež se ovšem zakládá na obtížně uchopitelných faktech a limitovaných vstupních datech, a nedostatečně nabídce možností verifikace. Předpokládaným důvodem pro takové tvrzení je ambivalentní konstrukce ESDP, respektive celého projektu Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, jíž je ESDP integrální součástí a její zvláštní postavení mezi ostatními politikami EU. Mezi další důvody patří specifická pozice bezpečnosti a obranné politiky mezi jinými politikami také na státní (národní) úrovni. (Fiala, Pitrová 2003: 570–571, 563–568; Khol 2002: 9–15; Hix 2000: 5–9; Dalton, Eichenberg 1998: 268–273).

Existující práce se zabývají spíše deskripcí a analýzou existujícího stavu (Rašek 2002), případně vztahem pozice ČR k NATO a pozice k EU a dopadem tohoto na vztah ČR a ESDP (Khol 2001). Vztahy státu k NATO – EU a vzájemné relace obou institucí (*polity*) mezi sebou hrají klíčovou roli v analýze ESDP (*policy a politics*) EU. Těmto souvislostem se věnujeme jen tehdy, je-li to nezbytně nutné. I z tohoto důvodu se práce zaměří na problematiku zahraničních misí v rámci ESDP. Ve věcných souvislostech analyzovaného procesu se práce orientuje na vojenské kapacity a operační schopnosti.

Jak je nastíněno výše, primárním rámcem pro analýzu je trojdimenzionální pojetí politiky. Tento koncept lze i přes určité výhrady aplikovat na dané pole, neboť toto se svým charakterem (bezpečnosti) jeví jako dostatečně vhodný subjekt analýzy.

2. Vstup České republiky do Evropské unie: ČR a ESDP Evropské unie

Vstup ČR do EU přinesl kromě mnoha frekventovaně diskutovaných oblastí výraznou změnu v oblasti bezpečnostní politiky. Naše země opustila kategorii NEEA (Non-EU European Allies) a získala institucionálně (*polity*) klíčovou pozici člena EU i NATO.³ Z dlouhodobého hlediska se na jedné straně jedná o dlouhodobě plánovaný krok, který měl nadále posílit bezpečnost České republiky. Na straně druhé je třeba dodat, že ambice a plány ve vztahu k současnému členství ČR v obou mezinárodních institucích se formovaly „za pochodu“,

často ad hoc, a nevycházely z nějakého obecnějšího strategického rámce. Největší podíl na tom nesla skutečnost, že obranná a bezpečnostní politika, respektive její zahraničně politická dimenze, se nacházela mezi marginalizovanými prioritami. Po vzniku České republiky se oblast bezpečnosti státu stala pro vrcholové ústavní činitele zpočátku okrajovou záležitostí, byť to bylo z důvodů řešení jiných priorit, zejména ekonomických. Pozornost byla v té době věnována především tématům spojeným s hlubokou společenskou, ekonomickou a politickou transformací státu. (Frank 2003)⁴ Bezpečnostní a obranná problematika byla více reflektována až v rámci koncepce přibližování a budoucího vstupu ČR do NATO zároveň s dokončováním hlavních částí procesu společenské transformace. Vzniklý chaos, koncepční nevyjasněnost a absence jasného cíle a způsobu utváření bezpečnostní politiky měly být řešeny při vstupu do NATO. Jinými slovy lze říci, že příprava na vstup ČR do NATO byla chápána a de facto i znamenala vědomé řešení zmiňovaných problémů. Evropskou unii (respektive Západoevropskou unii) vnímala, opět z výše zmíněných důvodů a charakteristikám ESDP, Česká republika až jako sekundární. V rámci zvolené politiky (jak dimenze *polity*, tak jednoznačně i *politics* a zvláště *policy*) se primárním jeví členství ČR v NATO. Dnes se však s takovou redukcí nelze spokojit. Současná zahraničně-politická a bezpečnostní realita naznačuje výraznou emancipaci, či perspektivu, EU na tomto poli a ČR se svým vstupem do Unie stala neoddelitelnou součástí tohoto procesu.⁵ Mezi argumenty podporující tuto tezi lze zahrnout jak konkrétní mírové mise, tak i „papírové“ deklarace, „výsledky summitů a především četnost, s níž byly zahraničně-politické a bezpečnostní otázky do jejich programů pravidelně zařazovány, ...“ (Fiala, Pitrová 2003: 578).

2.1 Změny po vstupu ČR do EU

Ambice EU a dosavadní pokrok učiněný v této oblasti indikují, že členství v EU a podíl na jejich aktivitách bude hrát stále významnější roli v bezpečnostní politice všech členských států. Zcela empiricky prokazatelným faktem je v této souvislosti skutečnost, že dva nejzásadnější projekty s účastí evropských spojenců – zde členů EU – v oblasti vytváření intervenčních sil – NATO Response Forces (NRF) a European Rapid Reaction Forces (ERRF), respektive nejnovější ustanovení bojových skupin (Battle Groups)⁶ – se odehrávají téměř výhradně v evropské režii⁷ – úžeji řečeno v režii členských států EU. Také Česká republika se nejen svou deklarovanou podporou projektu ESDP, ale rovněž konkrétním vyčleněním vojenských jednotek pro použití v rámci sil EU, zavazuje k účasti v ESDP.

Pro potřeby další analýzy se musíme zaměřit na otázku samotného vlivu členství v Evropské unii na bezpečnostní a obranné otázky. Poté je nutné vedle vlivu institutu členství reflektovat současné bezpečnostní prostředí a především charakter bezpečnostních hrozeb, kterým chce ČR čelit „samostatně“ i coby členský stát EU. Doposud však tuto hypotézu na poli vojenských misí nelze empiricky testovat, neboť jediná taková mise Evropské unie a bez prostředků NATO proběhla v roce 2003 ve městě Bunia v Demokratické republice Kongo.

2.2 Nové možnosti a příležitosti

Lze namítat, že vstup ČR do EU nepřinesl v oblasti bezpečnostní politiky žádné podstatné změny. Kromě práva být zastoupeni v dotčených orgánech a přímo se podílet na vývoji ESDP

se na první pohled zdá, že tomu tak skutečně být může. Bezpečnostní politika však představuje oblast, při jejímž zkoumání se nelze omezit jen na otázky institucionální a organizační (*polity*), nýbrž je potřeba věnovat zvýšenou pozornost implicitně vyřčeným faktorům, jež lze uchopit jen za předpokladu vnímání celkového kontextu. Opačný přístup by byl hrubým redukcionismem a opačně extrémní varianta by představovala snahu odtažitou od reality. V následujících řádcích a kapitolách budeme věnovat pozornost vlivu a analýze dopadů členství ČR v EU v oblasti definované politiky.

Mezi frekventovanějšími argumenty se většinou poukazuje na možnost ČR aktivně ovlivňovat ESDP (respektive fungování celé EU) na nejvyšší evropské úrovni. Podobně se nabízí možnosti uplatnění v kontextu regionální spolupráce či spolupráce na úrovni operačně-taktické – podobně i v NATO. Rovněž z hlediska strategického rámce je možné chápat vstup ČR do Unie jako příležitost k podílení se na definování tohoto rámce.⁸ Schopnosti ČR a možnosti jejich uplatnění by neměly být přeceňovány. Současně je nutné se zaměřit i na „zpětný efekt“, který naše členství v Unii vyvolává. „Zpětným efektem“ se pro naše potřeby míní především vliv členství v Unii na účast ČR v zahraničních misích EU – kterou, jak hypotéza předpokládá – členství nutně vyvolává (k tomu viz níže). Na tomto místě je třeba zmínit další důležitý faktor, kterým je obranné plánování a jeho koordinace na evropské úrovni. V rámci Severoatlantické aliance se jedná o již zažitou zkušenost, nicméně v podmínkách EU jde o zásadní přelom. Dodejme, že doposud v této oblasti hraje prim NATO, k nimž lze aktivity EU definovat v podstatě jako nekonkurenční.⁹ Stěžejní odpovědnost a břímě obranné politiky leží samozřejmě na bedrech jednotlivých států. Bezpečnostní politika, jíž se zabýváme, obsahuje širší záběr a je třeba mezi ní a obrannou politikou rozlišovat. „Na evropské úrovni jde především o použití vojenské síly na podporu politiky a struktur kolektivní bezpečnosti. Nejedná se tedy o společnou obranu.“ (Frank 2002: 136)¹⁰

Členství ČR v EU v sobě nese (ať už explicitně či implicitně) nevyřčený závazek aktivně se podílet na zahraničních mírových (vojenských nebo civilních) misích a operacích. Dnes nejaktuálnějším důkazem tohoto vlivu je deklarovaná připravenost ČR vyslat na 90 příslušníků svých ozbrojených sil do mírové vojenské operace EU s kódovým označením „Althea“. Jde o vojenskou peacekeepingovou misi v Bosně a Hercegovině, kterou EU převzala po alianční misi SFOR II. Mise EUFOR (European Force in Bosnia and Herzegovina) je dosud největším podobným angažmá EU, když zahrnuje na 7 000 příslušníků armád 22 členských a 11 nečlenských zemí Unie. (Sýkora: 2004) Ke dni 8. 6. 2005 byl početní stav příslušníků kontingentu AČR na úrovni 85 osob. Pokusme se dokázat, že vojenské operace EU v regionu Evropy a nejbližšího sousedství nebudou jedinými oblastmi, kde se ČR bude účastnit, ale stále častěji se naše země bude zapojovat do operací zcela out of area.¹¹ ČR chce působit jako odpovědný a spolehlivý spojenec jak v NATO, tak i v EU. Pomineme-li zásadní reformy (včetně důrazu Aliance na operace mimo transatlantický prostor¹²), jimiž NATO prochází, tak i členství v EU předpokládá stále intenzivnější rozvoj a vysílání mírových či jiných misí (civilního i vojenského charakteru) mimo hranice zmíněného geografického perimetru. Pokoušíme se dokázat, že ČR se po svém vstupu do EU bude účastnit takových operací, kterých by se předtím zřejmě nikdy neúčastnila a to jak v jejich rozsahu, tak jejich rozmístění a kvalitativní míře participace.

Dříve než se s tvrzením o účasti v misích zcela spokojíme, je dlužno vyvrátit domněnku o tom, že by ČR postupovala stejně i bez ohledu na členství v EU.¹³ Abychom našli důvody

pro zamítnutí tohoto tvrzení, musíme vycházet z praktických možností a reálných podmínek spíše než rozvíjet teorie vycházející z normativních soudů. Na prvním místě definujeme fakt, že sama ČR není schopna bez svých spojenců nasazení v zahraničí. Důležité ovšem bude, který stát se myslí spojencem, zda jde o spojence z NATO, nebo členský stát EU. Jde zde o preferenci instituce. Existence „dvojího členství“ tím není zpochybněna, ale není zde relevantní.

Druhým důvodem bude proto zpochybnitelné tvrzení o tom, že zahraničně-politické zájmy ČR ovlivňují její orientaci v oblasti bezpečnostně-politické a naopak. Z tohoto vztahu usuzujeme, že orientace na EU bude v souvislosti s rostoucí integrací tohoto celku hrát stále významnější roli. Tento argument se jeví být platným zvláště ve světle faktu, že jednotky vyčleněné pro použití v rámci ERRF jsou de facto totožné s jednotkami určenými pro NRF.¹⁴ Především, jak již bylo řečeno výše, oba projekty se odehrávají téměř výhradně v evropské režii, což implikuje možné postupné převýšení vlivu EU nad aktivitami NATO v této oblasti.¹⁵ Přitom nelze vyloučit, že nepůjde o kompatibilní pozice. Nejedná se zde o vyjednávání mezi oběma variantami mající za výsledek hru s nulovým součtem. Naopak mnohem pravděpodobnější je kooperace a koordinace jednotlivých aktivit. (Schake 2003: 107–132) Nejnovější bezpečnostní strategie ČR věnuje ve srovnání s předcházejícími strategickými dokumenty Evropské unii pozornost ve zvýšené míře. ČR se v dokumentu profiluje jako stoupenec transatlantického partnerství a spojenectví mezi Evropou a USA, podporuje „komplementární rozvoj schopností NATO a EU“ a „v rámci transatlantické solidarity usiluje o společné vnímání bezpečnostních hrozeb.“ (Bezpečnostní strategie České republiky 2003)¹⁶ Česko se otevřeně hlásí ke koncepci multilateralismu a oddanosti mezinárodnímu právu. Slovy ministra zahraničních věcí ČR, Cyrila Svobody, půjde ČR až po vyčerpání možností mezinárodního práva „cestou preventivních akcí“. (Perspektivy české zahraniční politiky 2004: s. 4)¹⁷

Aniž bychom aspirovali na vyčerpávající výčet důvodů, uveďme třetí argument plynoucí z analýzy budoucího vývoje bezpečnostně-politické dimenze EU. Unie vytváří podmínky i konkrétní nástroje pro to, aby na sebe přibrála roli velmocenského aktéra v systému mezinárodních vztahů. Jakkoliv lze poukázáním na dosavadní nenaplnění této ambice třetí argument vyvrátit, jedná se o pokrok v nezpochybnitelně nastoupeném procesu, jenž se nadále velmi dynamicky rozvíjí. Z hlediska vysoké úrovně ambice ESDP nelze očekávat, že se jedná o cíl splnitelný v krátkodobé perspektivě.

Na základě výše uvedených důvodů považujeme implicitně vyřčený závazek k účasti na misích EU out of area za prokázaný. Pro komplexnější pochopení problematiky je nutné zaměřit se na některé z nejdůležitějších faktorů v celkovém procesu vlivu vstupu ČR do EU v bezpečnostně-politické oblasti se zaměřením na zahraniční mise. Pro zjednodušení je rozdělme na „kapacitní“ (hmotné) a „politické“ (nehmotné) okruhy, aniž bychom mezi nimi chtěli vytvářet jakoukoliv umělou hráz a rezignovali na jejich propojení.

2.3 Kapacitní problémy a výzvy bezpečnostní politiky

Při účasti na tak obtížném a náročném projektu, jaký ESDP bezesporu představuje, se existující nedostatky v oblasti vojenských kapacit a schopností projevují více než kdy jindy. Rovněž v tomto ohledu přináší členství ČR v EU změnu a současně i výzvu. Nicméně vedle dlouhodobě pocíťovaných deficitů nenacházíme prakticky žádné nové, pouze se zvyšuje význam již

existujících. Důvodem pro toto tvrzení je skutečnost, že požadavky na účast v misích EU jsou prakticky na stejné úrovni jako předpoklady pro účast v misích NATO. Jak praví známé rčení: „papírové armády nikdy žádnou bitvu nevybojovaly“ a stav „materiální základy“ ESDP, který odpovídá specifickému vývoji evropských obranných struktur a zbrojních kapacit, tedy zůstává nejožehavějším problémem nejen ozbrojených sil České republiky, ale ve své podstatě většiny evropských spojenců a jejich vlastních armád, loďstev a vzdušných a jiných vojenských sil.

Ačkoliv to není předmětem práce, uvedme, že určující roli zde hraje obranný (zbrojní) průmysl. Požadavky nutnosti konsolidace a koncentrace evropského zbrojního průmyslu, potřeby růstu racionality akvizice a navyšování obranných výdajů obecně, nezbytnosti změny dosavadní politiky v oblasti výzkumu a vývoje naráží na přetrvávající strukturu zmiňovaných oblastí. EU v obecné rovině, stejně jako ČR, se z tohoto hlediska nachází ve stadiu rekonstrukce a adaptace na nové podmínky a hledá cesty a způsoby, jak střet požadavků s přetrvávající situací vyřešit. Proces adaptace již ČR a evropští spojenci zahájili. Rychlejšímu a efektivnějšímu pokroku brání konkurenční myšlení a nedokončený proces koncentrace evropského zbrojního průmyslu. V současné mnohatypové výzbroji se po málo úspěšném úsilí NATO ozývá i ze strany plánovačů EU volání po unifikaci a standardizaci výzbroje. Jí by se mělo dosáhnout jednotného evropského nákupu s vidinou racionálnějšího využití rozpočtových prostředků. (Fučík 2003: 30)¹⁸

Zbrojní průmysl přes veškeré supranacionální snahy Evropské unie (EU) stále spadá do kompetencí a aktivit národních států – členských jednotek Unie. Ani žádná z ustanovení „euroústavy“ na tom nic nemění – čl. 296 Smlouvy o ES (Bezpečnostní zájmy členských států) – vyjímající záležitosti vojenského využití ze společného trhu se pouze znovu opisuje.¹⁹ Členské státy EU se stále ještě nenaučily překonat vizi obranného průmyslu ve smyslu základny národní bezpečnosti a výsostného atributu jejich suverenity. Evropský obranný průmysl je rozptýlený, nedostatečně konsolidovaný a jen těžko nachází odbytiště svých výrobků. Politiky jednotlivých států nereflktují pouze potřeby vlastních ozbrojených sil, ale musí se vyrovnávat s řadou dalších otázek a problémů, z nichž nejdůležitějšími je neschopnost zvyšování obranných výdajů a internacionalizace zbrojních kapacit, včetně výzkumu a vývoje. Existuje nevyhovující vztah mezi politickou poptávkou, ekonomickými potřebami státu a potřebami ozbrojených sil a zbrojního průmyslu. Konkrétně to dokazuje následující příklad: toho času generální ředitel BAE Systems, Bill Giles, řekl: „the Article 296 area is the biggest challenge ... and it should be the priority for public policy“. (New Defence Agenda 2005: 9) Dušan Švarc z ministerstva obrany ČR na stejné konferenci (pořádané fórem New Defence Agenda v dubnu 2005) jako Bill Giles prohlásil, že ČR bude nadále používat čl. 296 tam, kde to uzná za vhodné. (New Defence Agenda 2005: 15)

Závislost na kapacitách a také („nehmotných“) strukturách NATO podtrhla složitá vyjednávání a konečná dohoda mezi NATO a EU ve formě tzv. „Berlin plus“²⁰, zvláště ustanovení o přizpůsobení obranného plánování Aliance pro potřeby operací evropských sil a možnost Unie využít stávajících velitelských struktur NATO. Avšak neexistence dohody mezi EU a NATO blokovala využívání požadovaných kapacit. Dohody bylo dosaženo až na pozadí Kodaňského summitu Evropské rady, 16. prosince 2002. Přetrvávající stav evropské závislosti na prostředcích Aliance (potažmo USA) staví Evropany do nesnadné pozice, nicméně pro potřeby práce je podstatná již diskutovaná dimenze participace ČR – v rámci EU a/nebo NATO. Hned poté však na řadu přichází legitimní otázka „kopírování“ aktivit NATO Evropskou unií.

Existuje varianta, že v rámci dlouhodobějšího horizontu by tato otázka mohla – s rostoucími evropskými schopnostmi – ztratit na své relevanci. EU by pak možná, velmi hypoteticky vzato, operovala nezávisle na kapacitách a prostředcích NATO. Dosavadní vývoj však nabádá vnější pozorovatele spíše k maximální opatrnosti než bezhlavému optimismu. Co se týče České republiky, je zásadní, aby její ozbrojené síly dosáhly interoperability se svými spojenci. Vyžaduje se zvýšení podílu výdajů na obranu ze státního rozpočtu a jejich restrukturalizace směrem k efektivnější akvizici. Strategické záležitosti typu dopravních mostů, logistických kapacit, satelitních sítí a velitelských struktur si ČR v žádné přijatelné koncepci nemůže dovolit řešit izolovaně bez koordinace svých aktivit se spojenci. I zde je patrná skutečnost, že se ČR v souvislosti s jejím členstvím v EU otevřel nový prostor pro politickou aktivitu, na niž by měly navazovat konkrétní programy a kooperace nejen ve zmíněné vojenské akvizici, ale vývoji a výrobě vojenských prostředků a obranného plánování.

2.4 Politické výzvy bezpečnostní politiky

Členství v EU a explicitně vysoké nároky kladené cíli Evropské bezpečnostní a obranné politiky na členské státy staví Českou republiku před požadavky, které dosud formálně plynuly – a nadále plynou – převážně ze strany Aliance. Po vstupu do EU se i Unie stává sekundárním iniciátorem a především hybatelem změn, jež výrazným způsobem zasáhnou jak do vnitřních politik jednotlivých členských států, tak do vztahů mezi nimi a stejně tak ovlivní fungování EU na supranacionální úrovni. Opět se tedy jedná o vzájemně se podmiňující vztah, jenž vstup ČR do EU přinesl. Nelze se domnívat, že v něm převažuje vliv ze strany ČR, neboť jde o komplexní soubor vztahů neredukovatelný na jednu mezistátní rovinu. Jde o multilaterální vztah v rámci trojího institucionálního vymezení – (1) základní aktér – stát; (2) EU s rostoucím vlivem na bezpečnostní politiku a (3) NATO vnímané coby přetrvávající garant bezpečnosti a vojensko-politický pakt.

Namítnout lze fakt, že v oblasti *polity* se projekt ESDP primárně rozvíjel v zásadě paralelně s ekonomickým vývojem Unie a že smluvní a institucionální báze jeho evoluci v podstatě jen reflektuje, spíše než aby bezpečnostní a obrannou politiku Unie iniciovala a nějak předjímal. To však nic nemění na dynamice proměn v oblasti *politics* a především *policy* po/během vstupu ČR do EU a naším současným statutem v Unii.

Zcela nemateriální výzvou, respektive novým faktorem, se dále stala otázka, zda ČR nebude muset podřizovat své záměry na poli bezpečnostní politiky zájmům svých spojenců, respektive partnerů. V kontextu práce vyvstává pochybnost, zda participace ČR na misích v oblastech, kde by se dříve neúčastnila či do kterých by i z jiných důvodů své zástupce nevysílala, je či není pravděpodobná a jak se bude případně dále vyvíjet. Odpověď na takto položenou otázku musí být dále posouzena v obecnějším kontextu bezpečnostního prostředí ČR a jeho proměn.

Předešleme jen, že tím nejbyťostnějším – životním – zájmem ČR je bezpečnost státu, občanů a ochrana jejich majetku. Z hlediska povahy existujících hrozeb a (pro ČR) nezbytné podmínky společné obrany se spojenci je třeba mít na mysli, že tohoto cíle může být dosaženo jen za předpokladu, že spojenci jej s Českou republikou sdílí. Přijmeme-li tuto logiku, předpokládáme, že náš zájem je obecně shodný se zájmem našich spojenců. V tom případě se české bezpečnostní zájmy shodují s bezpečnostními zájmy EU v rámci ESDP při důrazu na zachování veškerých atributů (!) Evropské bezpečnostní a obranné politiky.²¹ Skutečností zů-

stává, že se Armáda České republiky účastnila jen těch vojenských misí EU, které navazovaly na předchozí působení misí NATO (první vojenská mise EU – operace Concordia ve Former Yugoslav Republic of Macedonia a doposud největší vojenská mise EU – EUFOR (operace Althea) v Bosně a Hercegovině). Jedinou vojenskou misí Unie mimo rámec návaznosti na alianční operace – misí Artemis v Demokratické republice Kongo – nepočítala svou účastí žádná jednotka či příslušník naší armády. Ke cti našich ozbrojených sil a jejich politického vedení přičtěme, že operaci Artemis odsouhlasila Rada ministrů EU v červnu 2003, tedy v době, kdy ČR ještě institucionálně do EU nepatřila. Výtkou v tomto ohledu ale zůstává, že ačkoliv bylo přistoupení ČR k EU již jisté, AČR se do mise nezapojila vedle jiných nečlenských států EU, jakými byla Jihoafrická republika, Brazílie a Kanada. Avšak operace Concordia se AČR účastnila (2 vojáci). Některými z důvodů neúčasti ČR na africké misi může být jakási setrvačnost z mise NATO (Concordia vzešla z alianční Allied Harmony, respektive Essential Harvest s českou účastí), výsadní postavení a orientace ČR na NATO a také snad geografická priorita, kterou je blízké pohraničí. Vyjdeme-li z této argumentace, nabízí se provokativní otázka, jaký cíl měly v konžské Bunie jednotky Švédů. Na niž je v kontextu švédské bezpečnostní a zahraniční politiky snadná odpověď, ale nemohla by časem některé z jejich principů převzít i ČR a jiné unijní země?

2.5 Existující rizika a bezpečnostní hrozby

Z analýzy vnějšího bezpečnostního prostředí ČR vyplývá, vedle výše vymezených životních zájmů, charakteristika zájmů strategických. Zájmy strategické se odvíjejí „od ambicí, možností a reálného postavení, které zaujímá (ČR) ve světě.“ (Frank, Janošec: 2001). Především je třeba zdůraznit, že „zájmy strategické umožňují lepší naplňování a hájení zájmů životních.“ (tamtéž) Z hlediska strategických zájmů je nezbytné, aby bylo dosaženo maximální možné eliminace existujících hrozeb a předcházení vzniku dalších. Ve světle strategické koncepce ČR (Bezpečnostní strategie České republiky 2003)²² lze potvrdit platnost teze o shodě zájmů ČR se zájmy EU, které se v definici bezpečnostních hrozeb shodují s definicemi obsaženými také například v Národní bezpečnostní strategii USA.²³

Rozhodujícím aspektem důvodů, proč bude ČR působit out of area v rámci ESDP, je tedy především charakter současných bezpečnostních hrozeb: boj proti mezinárodnímu terorismu a organizovanému zločinu, šíření zbraní hromadného ničení a rizika plynoucí z existence tzv. zhroutených států a dalších hrozeb, jenž bývají uváděny na předních příčkách hrozeb definovaných uvedenými bezpečnostními strategiemi. ČR definuje svou Strategickou koncepcí tyto bezpečnostní hrozby a obranu vůči nim coby základní naplnění svých strategických zájmů ve shodě se strategií EU (a také ve shodě s NATO, což odráží přetrvávající silné vazby na Alianci).

3. Další vývoj pozice ČR v misích out of area

Česká republika se svými zahraničně a bezpečnostně-politickými koncepcemi identifikovala s obdobnými strategiemi na úrovni EU, respektive také NATO. Dvojitý členství ČR v sobě nese přinejmenším deklaratorní závazek a příslib aktivní účasti na vojenských či civilních mírových

operacích prováděných oběma organizacemi (viz příložené tabulky). Zmíněný příslib implikuje účast ozbrojených sil ČR mimo „domácí“ teritorium vymezené transatlantickým prostorem tím, že vtahuje českou bezpečnostní (zde také zahraniční) politiku do geograficky vzdálených oblastí, kde by v minulosti stěží mohla ČR mít nějaké ambice. Takto vymezený trend by se z jiného pohledu mohl zdát být ve zjevném rozporu s „přirozenými“ zájmy české politiky na mezinárodní úrovni, kdy primárním cílem dotčené politiky je především bezpečnost ČR a jejích spojenců. Při vědomí popsaných současných bezpečnostních hrozeb a v kontextu existujícího bezpečnostního prostředí se Česká republika zavazuje důrazem na kooperativní bezpečnost a kolektivní obranu k operacím out of area. Členství v EU tak na ČR může mít „bezpečnostně socializující“ efekt – přiměje ČR k účasti na misích typu konžské Artemis, nebo jiných operacích ve zcela vzdálených teritoriích. Tento proces lze srovnat s českou (československou) účastí v nejrůznějších misích OSN.²⁴

Mírové mise EU jsou i přes svá dosavadní omezení věcným naplněním programu ESDP a posilují nejen schopnost vzájemné komunikace a vojenské spolupráce členských států, ale snad i povědomí o zahraničněpolitické identitě Evropanů. V současné geostrategické situaci se nabízí několik regionů, kde EU může realisticky a efektivně uplatnit své schopnosti vést mírovou misi. Oblasti působení evropských sil determinují priority a definice zájmových oblastí nejdůležitějších aktérů současného systému mezinárodních vztahů. V prvé řadě se nabízí subsaharská Afrika. Evropa má nenahraditelné zkušenosti a vazby na celou oblast afrického kontinentu. Afrika disponuje výrazným ekonomickým potenciálem a také geografická blízkost černého kontinentu předurčuje Afriku jako prioritní oblast zájmu EU a ESDP. (Pachta 2003: 25–26). NATO už svou podporou aktivit Africké unie v súdánském Dárfúru tyto argumenty v podstatě potvrdila (North Atlantic Treaty Organization: 2005) a je nyní na EU, jak bude vypadat její účast. Kromě Afriky existují i v těsném sousedství EU konfliktní oblasti a regiony, kde EU může – a nepochybně by ve svém vlastním zájmu měla – svou bezpečnostní dimenzi uplatňovat. Jmenovat lze oblast Pobaltí, Kaliningrad, Kypr, Moldávii, FYROM a Balkán jako celek. Nejnovější vývoj na poli mírových misí EU realizovaných pod hlavičkou ESDP a očekávaná účast ČR na jejich realizaci potvrzují nastíněné teze. Lze předpokládat, že bude docházet k účasti ČR v operacích EU out of area s tím, že tento trend bude vykazovat vzestupnou tendenci.

4. Závěrečné hodnocení

Základní cíl stanovil ověření hypotézy „Česká republika se bude po svém vstupu do Evropské unie podílet na operacích EU out of area“. Lze vyjknout závěr, že hypotéza se ve svých hrubých rysech potvrdila. Alternativou by mohla být negace teze ve smyslu: „... ČR se nebude podílet na misích EU“, přičemž ani relevanci takového tvrzení nelze předem odmítnout. Smyslem práce tak bylo dokázat, že bez členství v Unii by účast ČR v misích EU dostala jiného potenciálu, než jaký má dnes. Lze odsud generalizovat i taková tvrzení, že na základě této dedukce lze předpovídat rostoucí autonomii EU v rámci NATO, coby potvrzení známé koncepce evropského pilíře, jenž by byl Spojeným státům americkým více rovnocenným partnerem. Mimo pochybnost zůstává závislost evropských snah na prostředcích NATO. Limitovaný rámec a rozsah operace Artemis dokládá, že EU je schopna realizovat zcela samostatně pouze

menší mise, na rozdíl od větších operací zvláště pak v konfliktech vysoké intenzity. Jakkoliv není EU schopna provádět operace v celém spektru, neznamená to, že její ambice na tomto poli nemají smysl. Naopak, v mnoha případech disponuje EU oproti NATO značným potenciálem – avšak převážně v civilní oblasti.

Nadále přetrvává otázka, jakým způsobem se v intencích úvodní hypotézy bude odehrávat další vývoj. Stále se potvrzuje role problematického vymezení a pozice ESDP a bezpečnostní politiky evropských států obecně, což bylo zmíněno v úvodu práce. Při analýze vlivu vstupu ČR do Evropské unie v oblasti bezpečnostní politiky se rovněž nelze omezit jen na vztah k Unii, ale je třeba nespouštět ze zřetele členství země v Organizaci severoatlantické smlouvy a „zpětný efekt“ členství v obou institucích. V předkládané práci jsme tuto skutečnost museli chtít nechtě zohlednit. V opačném případě by šlo o nepřipustitelnou redukci bezpečnostně-politické reality. Takto definované tvrzení podporuje ustanovení české bezpečnostní strategie (odst. 40): „ČR usiluje o upevňování transatlantické vazby a v této souvislosti podporuje komplexnější rozvoj schopností NATO a EU. Zároveň klade důraz na posilování strategického partnerství NATO a EU jako páteře bezpečnostní architektury v euroatlantickém prostoru. ČR odmítá – společně se svými spojenci a partnery – nacionalizaci bezpečnostní politiky a v rámci transatlantické solidarity usiluje o společné vnímání bezpečnostních hrozeb.“ (Bezpečnostní strategie České republiky 2003).

Výhodným se naopak projevilo omezení rozsahu analýzy na účast České republiky v zahraničních misích Evropské unie, respektive užší vymezení na operace EU out of area v rámci ESDP. Z hlediska zvolené politiky by obecnější vymezení analýzy vedlo k rozptýlení původního záměru a dosažený výsledek by se musel omezit jen na obecná a pouze relativně ověřitelná konstatování. Pouze budoucí vývoj dokáže v praktické rovině ověřit a empiricky potvrdit nebo vyvrátit závěry plynoucí z naší hypotézy. Nelze se tedy spokojit s jednoznačným a dogmaticky přijímaným tvrzením a naopak je třeba tuto tezi v aktualizované podobě nadále podrobovat kritickému zkoumání a ověřování.

Poznámky:

1. Nadále bude používán akronym ESDP namísto běžnějšího EBOP, neboť snahou je vytvořit minimum nových zkratk (zvláště v době „eurospeech“, „eurodialektu“ aj.).
2. K tomu je zapotřebí přičinění ze strany ČR. Současný stav ovšem neposkytuje prostor pro optimistické scénáře a zásadním způsobem. Na druhou stranu je fakt, že AČR má dnes (k 8. červnu 2005) v zahraničních misích celkem 668 svých příslušníků, což určitě není málo, ale současně by tento počet mohl (a dle mého názoru by měl) být výrazně vyšší.
3. Otázkami WEU (Western European Union) se ve světle integrace této instituce do EU v rámci ustanovení smlouvy z Nice práce nebude zabývat. Srov. Niceská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty (2001/C 80/01).
4. Srov. Rašek, A. a kol.: Vnější a vnitřní bezpečnost země.
5. Vzhledem k neexistenci opt-outs v oblasti ESDP pro ČR to lze tvrdit bez obtíží. Z důvodu cíle příspěvku nebude dále věnována pozornost formálně rovnému zastoupení ČR v klíčových orgánech a strukturách ESDP, respektive jeho deskripci. Lze jen jmenovat orgány EU, jakými jsou Vojenský výbor, Vojenský štáb, Politický a bezpečnostní výbor aj. včetně navržené (a dnes již pracující) vyzbrojovací agentury – European Defence Agency, dále Radu pro všeobecné záležitosti (GAC) Rady ministrů, Evropskou radu apod.

6. Viz vyčlenění složek pro účast v NATO Response Forces a European Rapid Reaction Forces (respektive Battle Groups). Viz Závěšický, J.: Češi do Battlegroups Evropské unie!.
7. USA vyčlenily pro NRF pouze 300 vojáků. Viz Kříž, Z.: Rok po pražském summitu NATO.
8. Zcela stranou ponechme úvahy o uplatnění českého zbrojního průmyslu v Unii z důvodu vynětí tohoto odvětví ze společného trhu EU. I v této oblasti ale vstup do Unie má svou perspektivu. K tomu např. Fučík, J.: Proměnlivé perspektivy Evropského zbrojního průmyslu, in Khol, R. (ed.): Evropská bezpečnostní a obranná politika Národní perspektivy, s. 165–191. Dále Mohanty, D., R.: Trends in European Defence Industry: Fortress Europe or Atlantic Defence Industry?
9. Ačkoliv definování charakteru těchto činností lze směřovat také do takových oblastí, jakými je kopírování a duplikace stávajících struktur.
10. Připomeňme jen, že společná (kolektivní) obrana patří mezi inovace obsažené ve Smlouvě o Ústavě pro Evropu (čl. I-41 odst. 7).
11. Operace mimo území členských států (out-of-area operations).
12. ISAF v Afghánistánu; výcviková mise v Iráku (NATO-supported Iraqi Training, Education and Doctrine Centre). Dále viz North Atlantic Treaty Organization.
13. Tím by se nejednalo o změnu vyvolanou vstupem do EU a připustili bychom tak nedostatečnou relevanci zvoleného tématu, neboť by již nešlo o naplnění původního záměru a obsahového vymezení předloženého příspěvku.
14. Srov. např. Rotrekl, R.: Praktická účast ČR na Evropské bezpečnostní a obranné politice, vyčlenění sil pro EU, s. 57–64.
15. Lhostejno, na čí popud se tak děje. O organizacích typu OBSE či OSN se nezmiňujeme, neboť jejich role je ve zvoleném sektoru jen zástupná a primární se jeví potřeba komparace NATO a EU.
16. Zvl. srovnej odst. 3 a 11. Srovnej Bezpečnostní strategie České republiky (1999; 2001).
17. Srov. odst. 56 Bezpečnostní strategie (2003).
18. Dále European Parliament resolution on defence industries, B5-0000/2001.
19. Čl. III-436 Smlouvy o Ústavě pro Evropu praví: „1. Ústava nebrání použití těchto pravidel: a) žádný členský stát není povinen poskytovat údaje, jejichž zpřístupnění podle jeho názoru odporuje podstatným zájmům jeho bezpečnosti, b) každý členský stát může učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi; tato opatření nesmí nepříznivě ovlivnit podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu s výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům. 2. Rada může na návrh Komise jednomyslně přijmout evropské rozhodnutí, kterým se mění seznam výrobků, na něž se vztahuje odst. 1 písm. b), ze dne 15. dubna 1958.
20. Jde o označení pro komplexní soubor dohod mezi NATO a EU založený na závěrech Washingtonského summitu NATO a navazující na zasedání Severoatlantické Rady z léta 1996. Mezi jeho hlavní části patří NATO – EU Security Agreement, Dohoda přístupu k plánovacím strukturám NATO pro operace krizového managementu (crisis management operations, CMO) vedené EU, přístup k prostředkům a kapacitám NATO pro CMO vedené EU, Dohody o vztahu a konzultacích mezi NATO a EU během CMO při použití prostředků a kapacit NATO (strategický transport, prostředky satelitního průzkumu a pozorování, mobilní velitelské a řídicí systémy, ad.), Dohoda o použití velitelských struktur Aliance a postavení DSACEUR (Deputy Supreme Allied Commander Europe – nejvyššího evropského vojenského činitele v integrovaném vojenském velení NATO), aj.
21. Ani zde nelze vyloučit realizaci tohoto zájmu mimo ESDP. Opět zde do hry vstupuje existence současného členství většiny států EU v NATO, popřípadě realizace jejich zahraničně-bezpečnostních politik v jiných mezinárodních organizacích a režimech.
22. K definici strategických a životních zájmů ČR viz tamtéž (odst. 14, 15 a 16).
23. Srovnej A Secure Europe in a Better World – the European Security Strategy: (<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>) a The National Security Strategy of the United States of America (<http://www.whitehouse.gov/nsc/nss.html>). Ke srovnání obou koncepcí dále např. Khol, R.: Bezpečnostní strategie Evropské unie, s. 9–10.

24. Dnes jde bohužel jen o jednotlivce – pozorovatele: ve Sierra Leone (UNAMSIL) – 2 zástupci AČR, Etiopie-Eritrea (UNMEE) – 2; DR Kongo (MONUC) – 3; Gruzie (UNOMIG) – 5; Kosovo (UNMIK) – 1; Libérie (UNMIL) – 3. Celkem pouze 16 osob. Pro aktuální informace viz Ministerstvo obrany ČR: Aktuální mise, <http://www.army.cz/scripts/detail.php?pgid=69>.

Seznam literatury a použitých zdrojů:

Primární zdroje:

- Bezpečnostní strategie České republiky*. 1999.
Bezpečnostní strategie České republiky. 2001.
Bezpečnostní strategie České republiky. 2003.
 Brussels European Council. 2003. *Presidency Conclusions*. (<http://ue.eu.int/pressData/en/ec/78364.pdf>).
 Council of the European Union. 2003. *A Secure Europe in a Better World – the European Security Strategy* (<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>).
 Council of the European Union. 2004. *Draft Treaty Establishing a Constitution for Europe, as approved by the Intergovernmental Conference on 18 June 2004*. Luxembourg: European Communities.
 European Commission. 2004. *Green Paper on Defence Procurement, COM(2004)608 final*. Brussels. (<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0608:EN:HTML>).
 European Parliament. 2001. *European Parliament resolution on defence industries, B5-0000/2001*. (www.europarl.eu.int/meetdocs/committees/afet/20020122/449468en.pdf).
The National Security Strategy of the United States of America. 2002. (<http://www.whitehouse.gov/ns>).
Niceská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty (2001/C 80/01). 2001.

Sekundární zdroje

- Catriona, Mace. 2003. „Putting ‘Berlin Plus’ into Practice: Taking Over from NATO in FYROM.“ *European Security Review*, Number 16. ISIS Europe. (<http://www.isis-europe.org/ftp/download/putting%20berlin%20plus%20into%20practice,%20taking%20over%20from%20nato%20in%20fyrom%20esr%2016.pdf>).
- Dalton, Russell a Eichenber, Richard, C. 1998. „Citizen Support for Policy Integration.“ In: *European Integration and Supranational Governance*. Eds. Wayne, Sandholtz, Alec, Stone Sweet. Oxford: Oxford University Press, 250–282.
- Dančák, Břetislav a Šimíček, Vojtěch, eds. 2002. *Bezpečnost České republiky. Právní aspekty situace po 11. září 2001*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně.
- European Union Force in Bosnia and Herzegovina – EUFOR*. 2005. (<http://www.euforbih.org/index.html>).
- Fiala, Petr a Pitrová, Markéta. 2003. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Fiala, Petr a Schubert, Klaus. 2000. *Moderní analýza politiky*. Brno: Barrister&Principal.
- Frank, Libor a Janoše, Josef. 2001. „Předpokládané vnější bezpečnostní prostředí České republiky do roku 2015.“ *Vojenské rozhledy* 10, č. 3. Praha: AVIS (http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2001_3/3.htm).
- Frank, Libor. 2002. „Bezpečnostní politika.“ In: *Česká bezpečnostní terminologie*. Ed. Petr, Zeman. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU v Brně a ÚSS VA v Brně, MU v Brně, 134–140.
- Frank, Libor. 2003. „Institutional and Documentary Framework of the Czech Security Policy.“ *Středoevropské politické studie* 4, č. 2–3. (<http://www.iips.cz/seps/clanek.php?ID=161>).
- Fučík, Josef. 2002. „Proměnlivé perspektivy Evropského zbrojního průmyslu.“ In *Evropská bezpečnostní a obranná politika, Národní perspektivy*. Ed. Radek, Khol. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 165–191.

- Fučík, Josef. 2003. „Evropská unie jde do zbraně.“ *Mezinárodní politika* 27, č. 10, 29–32.
- Haine, Jean-Yves. 2003. „European strategy – first steps.“ European Union Institute for Security Studies: *EU-ISS Newsletter*; No. 7 (<http://www.iss-eu.org/new/analysis/analy058e.html>).
- Hix, Simon. 2000. *The Political System of the European Union*. Hampshire: Palgrave.
- Khol, Radek, ed. 2001. *Česká republika a Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- Khol, Radek, ed. 2002. *Evropská bezpečnostní a obranná politika. Národní perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- Khol, Radek. 2003. „Bezpečnostní strategie Evropské unie.“ *Bezpečnostní témata Centra bezpečnostních analýz*, č. 2, 9–10.
- Kříž, Zdeněk. 2003. „Rok po pražském summitu NATO.“ *NATOAKTUAL*. (http://www.natoaktual.cz/na_analyzy.asp?r=na_analyzy&c=A031127_083149_na_analyzy_m00&l=1&t=A031127_083149_na_analyzy_m00&r2=na_analyzy).
- Mohanty, Deba, R. 2001. „Trends in European Defence Industry: Fortress Europe or Atlantic Defence Industry?.“ *Strategic Analysis: A Monthly Journal of the IDSA* 25, č. 4 (http://www.ciaonet.org/olj/sa/sa_july01mod01.html#note*).
- NATO Public Diplomacy Division. 2003. *The Prague Summit and NATO's Transformation, A Reader's Guide*. Brussels.
- New Defence Agenda. 2005. „Will the EU Get Tough on Opening-up National Defence Procurements?.“ Round Table, 18 April 2005, Brussels: Bibliothèque Solvay.
- North Atlantic Treaty Organization. 2005. Green light for NATO support to African Union for Darfur. *NATO Update* (<http://www.nato.int/docu/update/2005/06-june/e0609a.htm>).
- Pachta, Lukáš. 2003. „Role Evropské unie při prevenci a řešení konfliktů v Africe.“ *Mezinárodní politika* 27, č. 11, 25–36.
- Quille, Gerrard. 2003. „Battle Groups“ to strengthen EU military crisis management?“ *European Security Review*, Number 22. ISIS Europe (<http://www.isis-europe.org/ftp/Download/ESR%2022.pdf>).
- Rašek, Antonín a kol. 2002. „Vnější a vnitřní bezpečnost země.“ *Vojenské rozhledy* 12, č. 1. Praha: AVIS (http://www.army.cz/mo/tisk/vojroz/2002_1/3.htm).
- Rašek, Antonín. 2002. „Bezpečnostní politika České republiky při vstupu do Evropské unie.“ *Vojenské rozhledy* 12, č. 2. Praha: AVIS (http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2002_2/3.htm).
- Rotrekl, Radoslav. 2004. „Praktická účast ČR na Evropské bezpečnostní a obranné politice, vyčlenění sil pro EU“ *Obrana a strategie*. Zvláštní číslo. Brno: Ústav strategických studií VA v Brně, 57–64.
- Schake, Kori. 2003. „The United States, ESDP and Constructive Duplication.“ In: *Defending Europe: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy*. Eds. Jolyon, Howorth a John, Keeler. New York: Palgrave, 107–132.
- Supreme Headquarters Allied Powers Europe. 2004. *Berlin Plus agreement*. (http://www.nato.int/shape/news/2003/shape_eu/se030822a.htm).
- Sýkora, Petr. 2004. *Operace Althea*. AVIS, Ministerstvo obrany ČR. (<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=3940&PHPSESSID=30bca8cd5d684a649d60ada6e21a1a42>).
- Ústav mezinárodních vztahů. „Perspektivy české zahraniční politiky.“ 2004. (Rozhovor Mezinárodní politiky s ministrem zahraničních věcí ČR Cyrilem Svobodou), *Mezinárodní politika* 28, č. 1, 4–6.
- Závěšický, Jan. 2005. „Ratifikace euroústavy a bezpečnost Evropanů.“ *NATOAKTUAL*. (http://www.natoaktual.cz/na_analyzy.asp?r=na_analyzy&c=A050613_115221_na_analyzy_m02).
- Zeman, Petr, ed. 2002. *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno: Mezinárodní politologický ústav MU v Brně a Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně.

Příloha – tabulky

Tabulka 1. Rizika použití vojenských schopností České republiky na vlastním území a mimo toto území.

Poř. čís.	Rozsah vojenských schopností podle použitých sil a prostředků	Teritorium použití vojenských schopností		
		Česká republika	Státy NATO, EU	Jiné prostory
1.	Celý systém obrany ČR	velmi nízké R	žádné R	žádné R
2.	Ostatní síly ČR na teritoriu státu	velmi nízké R	žádné R	žádné R
3.	Vyčleněné síly pro NATO, EU (vše)	nízké R	nízké R	vyšší R
4.	Vyčleněné síly pro NATO, EU (část)	nízké R	nízké R	velmi vysoké R
5.	Jiné síly pro bilaterální smlouvy	žádné R	velmi nízké R	velmi nízké R
6.	Vojenská a záchranná technika	velmi vysoké R	velmi nízké R	vyšší R
7.	Bezpečnostní složky	velmi vysoké R	velmi nízké R	střední R
8.	Jednotlivci do misí (OSN, OBSE, ...)	žádné R	nízké R	jisté R

Stupnice rizik: žádné R, velmi nízké R, nízké R, střední R, vyšší R, velmi vysoké R, jisté R

Zdroj: Frank, Janošec 2001

Tabulka 2. „Kombinace sil představuje základní možný potenciál pro odvrácení vojenské hrozby proti území České republiky a velení silám dokumentuje procesy, které budou při koordinaci obrany zvládnány“.

Poř. čís.	Síly, které se mohou účastnit na obraně	Kdo silám velí		
		Velení NATO, EU	Národní velení	Jiné velení
1.	Síly ČR vyčleněné pro NATO, EU	ANO	ANO	
2.	Ostatní síly ČR na teritoriu státu		ANO	
3.	Zálohy, mobilizované síly ČR		ANO	
4.	Síly vyčleněné od NATO, EU	ANO	ANO	
5.	Další síly mimo NATO a EU		ANO	ANO

Zdroj: Frank, Janošec 2001.